

A close-up portrait of Cristiano Ronaldo, looking directly at the camera with a slight smile. He has dark hair and is wearing a dark shirt. The background is black.

CROSS
SPORTS
book awards

FOTBALOVÁ
KNIHA ROKU

VÍTĚZ
2016

CRISTIANO
RONALDO

oficiální biografie
Guillem Balague

Cristiano Ronaldo: biografie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Guillem Balagué
Cristiano Ronaldo: biografie – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Guillem Balagué

Cristiano Ronaldo
B I O G R A F I E

OBSAH

ÚVOD /10

I.

MADEIRA

MALÝ OSTROV JAKO VŠECHNY OSTATNÍ /27

II.

LISABON

FORMOVÁNÍ OSUDU /65

III.

PŘÍCHOD DO MANCHESTERU UNITED

TO UŽ NENÍ DĚTSKÁ HRA /106

IV.

ROZKVĚT V MANCHESTERU

ALE JEŠTĚ NE KONEČNÁ /157

V.

PŘESTUPOVÉ BLUDIŠTĚ REALU MADRID

SLOŽITÁ DOHODA /196

VI.

PRVNÍ ROKY V REALU MADRID

ŽIVOT VE SNU? /226

VII.

REAL MADRID

HORSKÁ DRÁHA /287

DOSLOV /340

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ /347

PODĚKOVÁNÍ /352

Pro R.

Řekl jsem, že se v knize objevíš...

AUTOROVA POZNÁMKA

Všechny citace převzaté ze sekundárních pramenů jsou v textu označeny číslem a zdroj je uveden v seznamu na konci knihy. Všechny ostatní citace, pokud nejsou v textu označeny jinak, byly převzaty z rozhovorů, které jsem vedl, nebo z prohlášení na tiskových konferencích, rozhovorů po zápasech a podobně. Všechny další náhledy vznikly jako výsledek rozsáhlých šetření, která jsem během práce na knize prováděl.

Guillem Balagué

ÚVOD

KDO JSME, KDE JSME A KAM SMĚŘUJEME

„Kolují zvěsti, že jsem měl údajně urážlivé připomínky ohledně Lionela Messiho. V žádném případě to není pravda a už jsem pověřil svého právníka, aby podnikl příslušné kroky a podal žalobu na toho, kdo je za to zodpovědný. Ke všem profesionálním kolegům chovám maximální úctu a Messi určitě není výjimka.“

Cristiano Ronaldo na Facebooku 11. listopadu 2014

Ronaldo nebo někdo jiný, kdo se stará o obsah na jeho facebookovém profilu, odkazoval na stanovisko, které jsem zařadil do své knihy o Messim (Orion, 2013), do první autorizované biografie o argentinském fotbalistovi.

Když jsem zjistil, jaký rozruch se spustil na Twitteru, rozhodl jsem se stáhnout. Bylo zřejmé, že to bude vřava.

* * *

Podle Manu Sainze, novináře, který dělal Ronaldovi mluvčího během těch hašteřivých dní, se Portugalec, který zrovna sloužil vlasti na mezinárodní scéně, rozčiloval prý opravdu hojně. A hráč chtěl co nejdřív odpovědět veřejně a co nejokázalejším způsobem.

Ronaldo se pokoušel rozbít oříšek bucharem, a sice prostřednictvím svého výše uvedeného poselství, určeného stovce milionů jeho přívrženců, kteří ho na Facebooku sledovali. Proč? S Messim se měl co nevidět střetnout v přátelském zápase v Manchesteru. Mohl ho potkat tváří v tvář a obvinění vyvrátit. Má obvinění. Ty zvěsti jsem slyšel od lidí, kteří měli ke Cristianovi velmi blízko.

Kdyby to neudělal, kdyby nevznesl žádné námitky proti obvinění, pomluva nebo poznámka (podle toho, jak se na to člověk díval) by prošla zcela bez povšimnutí.

Nakonec ten „útočný“ odstavec byl veřejnou záležitostí celých jedenáct měsíců.

Ten týden se nehrála La Liga, dalo se psát jen o mezinárodních zápasech. *Daily Telegraph* zvolil ke zveřejnění dvě ukázky z brožovaného vydání *Messiho*, které právě vyšlo. Jenže ve skutečnosti anglic-

ký deník vybral dva úryvky uvedené o jedenáct měsíců dřív ve vázané edici (o pokusu Arsenalu podepsat Messiho a o vztazích Messiho s Ronaldem) a tím to všechno odstartoval.

Proč tak dramatická reakce, proč tolik povyku téměř rok po vydání životopisu jeho rivala?

Média (zpočátku jen ve Španělsku, ale pak se toho zmocnily sociální sítě a rychle to roznesly do všech koutů zeměkoule) se chytila jednoho slova, které vytrhla z kontextu, překroutila, slova, jež ve Španělsku nesprávně přeložili. Dokázalo snad ono slovo přesně definovat nejvýznačnější rivalitu v historii fotbalu? Začali soudit moji kariéru a z toho vplynuly i debaty, zda v šatně plně adrenalinem prodchnutých bojovníků padají takové výrazy, nebo ne.

To slovo znělo „hajzl“.

Přesně takhle jsem uvedl, že Ronaldo mluvil před spoluhráči v kabině o hráči přezdívaném Blecha.

V té době jsem už zahájil přípravy na své další knize. Na této knize.

Mluvil jsem s Cristianem, jestli by bylo možné popovídat si o jeho životě, o tom, jak uvažuje, o jeho minulosti. „Ano, jasně, není problém,“ řekl mi při čtyřech různých příležitostech. Mluvil jsem taky s jeho agentem Jorgem Mendesem, jenž souhlasil se spoluprací jen deset dní před zveřejněním onoho postu na Facebooku, a přestože oni dva i já sám jsme byli na pochybách, zda to vůbec je dobrý nápad, nebo není. To vysvětlím později.

Odjel jsem do národního parku Peak District v Derbyshiru, abych využil reprezentační ligové přestávky. Při běhání jsem si neustále kladl otázky, co ho donutilo zachovat se takovým způsobem. Bylo nutné, aby vyhrožoval právníky?

Jiní lidé se na takové konflikty hodí líp než já. Johan Cruyff říkával, že chtěl znát hranici mezi těmi, kteří ho milují, a těmi, co ho nesnášejí, jen aby věděl, proti komu bojovat. Frank Rijkaard se mi jednou svěřil, že by se cítil příšerně, kdyby zjistil, že ho ne-

návidí být jen jeden jediný člověk. Víím, co jsi tím měl na mysli, Franku.

V té době jsem strávil spoustu času na anglickém venkově. Snažil jsem se vnímat barvy, vůně, zvuky praskajících větví, ale to všechno přehlušily nové otázky, které mi vířily hlavou.

Co se můžeme dozvědět o Ronaldovi, pokud budeme zkoumat jeho reakci? Změnil se můj pohled na něj a moje chuť ho pozorovat? Co by se stalo s naší spoluprací, o které jsme spolu diskutovali? Na úvod je třeba říct, že jsem netušil, že můj dopad na něj bude až takový a donutí ho, aby se zachoval tak ostře a opovržlivě. Do města zavítal mediální cirkus. Byla to jedna z těch bouří, které se strhly, jakmile jste jména Messi a Ronaldo vyslovili společně v jedné větě. Zejména když to bylo během mezinárodní přestávky, kdy se nedostává tolik fotbalových novinek.

Co dalšího se v té době ještě událo, když cítil, že je nutné napsat takový vzkaz? Muselo tam být ještě něco dalšího, něco, co spustilo jeho výstražný zvonek.

Nakonec mi to došlo o něco později: deset dní zbývalo do uzávěrky hlasování v anketě Zlatý míč, ceny, v níž byl Ronaldo potřetí za sebou favoritem na vítězství.

Jeho příspěvek na Facebooku jistě nebyl jen způsob, jak předejít tomu, aby hlasující při volbě příštího držitele Zlatého míče změnili názor. Anebo byl?

A co říct o reakci médií?

Tohle téma se stalo velkou událostí a na sportovních stránkách novin a v rozhlasu se mu dostalo toho, co považuji za nepřiměřenou a přehnanou pozornost, zejména ve Španělsku. Ještě oné noci, kdy Ronaldo zveřejnil svůj post, jsem o problému mluvil na Onda Cero, rozhlasové stanici, kde pracuji. Nechtěl jsem to udělat; chtěl jsem, aby kniha mluvila sama za sebe. Jenže jsem se už zapojil do rozhovoru s prezidentem Realu Sociedad Jokinem Aperribayem pro rozhlasový program *Al primer toque* (Dotyk) a jeho producent Héctor Fernández, jemuž jsem pořád hodně dlužen, mě přesvědčoval, abych něco řekl, že to může být cokoli. Řekl jsem, co jsem neustále opakoval: „Všchno najdete v knize.“

V *Messim* se můžete dočíst tohle:

Snad je to projev nezralosti, který charakterizuje tolik fotbalistů, že Ronaldo považuje za nutné tvářit se před spoluhráči statečně a nebát se Messiho, postavit se k jeho výzvam čelem. Všechno to je frajeřina, velmi falešná frajeřina. A to je důvod, proč podle některých hráčů Realu Madrid dostal CR7 přezdívku hajzl. A jakmile vidí někoho mluvit s Leem, tak to taky končí tak, že ho překřtí na „hajzla“. V tomto prostředí přirovnává Ronaldo obvykle jejich vztah k tomu, co mezi sebou mají Irská republika a Spojené království. A hráči Madridu se svým zdaleka ne jemným humorem v kabině vyprávějí plno vtipů o Messim coby Ronaldově psíkovi či maňáskovi nebo o tom, jak je zavřený v luxusní kabele patřící portugalskému hráči. A ještě jiné a horší.

Ukázalo se, že moc lidí tu knihu nečetlo, dokonce se nikdo nemáhal vyhledat si a rozebrat příslušný odstavec, dokud jsem ho nevyvěsil na Twitter ve stejný večer, kdy se objevil onen příspěvek na Facebooku.

Tohle všechno vypovídá o mém chabém vlivu na španělský mediální cirkus: téměř nikdo nepovažoval za nutné číst moji knihu, dokonce i přesto, že šlo o první autorizovanou biografii o hráči přezdívaném Blecha. Je to zároveň důkaz, s jakou rychlostí se vytvářejí a spotřebovávají informace.

Po svém návratu z izolace v Peak Districtu do reality jsem se začal setkávat s různými reakcemi.

Muž, kterému patří můj velký obdiv, Paco González, mně ve svém programu na rozhlasové stanici COPE dal pořádně přes prsty. Uvedl, že jsou věci, o kterých se nemá mluvit, a co se řekne v kabině, to by tam taky mělo zůstat. Ale součástí Gonzálezova úspěchu, kromě toho, že je úžasný komentátor, je taky způsob, jakým dovede nakládat s informacemi, které se mu donesly ze šatny.

Hrstka novinářů sehrála nezištnou roli „ronaldovců“. Hájili hráče před obviněními, jimž musel čelit, protože dělat fotbalistovi hlásnou troubu patří k náplni jejich práce.

Nebylo příjemné, když mě zkoumali pod mikroskopem, ale mohl jsem si udělat představu, co zažívají hráči, jakmile je jednou nebo dvakrát týdně devadesát minut posuzují a hodnotí fanoušci. A další den média. Často velmi neúprosně.

* * *

Mělo vůbec smysl zařadit do knížky o Messim to slovo, ten odstavec, ono tlachání z kabiny? Roční dřina zahrnující stovky hodin rozhovorů a přemýšlení, které byly nashromážděny a uspořádány na 600 stranách textu o Bleše, se stala předmětem sporu kvůli jedinému slovu. Pomohlo ono uvedení něčemu? Vylepšilo nějak výrazně Leův příběh?

Možná že k tomu příliš nepřispělo. Ve skutečnosti to slovo víc než o Messim vypovídalo o Ronaldovi, o Portugalcově potřebě předvádět se před jeho vrstevníky.

Možná jsem ho měl vynechat.

Ale dopustil jsem se snad něčeho špatného?

Poslední otázka měla svou odpověď: všechno, co vydávám, je podrobováno důkladné kontrole, zvláště pokud jde o téma, jako bylo tohle, notabene ještě v biografii. Všechny knihy navíc zkoumají právníci vydavatele. Souvislost, která byla a nadále zůstává opomíjena, přitom má zásadní význam: Ronaldo a Messi se navzájem respektují, protože urazili podobnou cestu. Jejich uznání se zároveň mísí s pocity, s jakými člověk touží po odplatě, ale důležité je, že každý z nich reaguje jinak na úspěch toho druhého. Cristiano se stává bojovníkem v okamžiku, jakmile vytáhne paty z domu, oblékne dres, začne mluvit nebo se chovat jako hráč. Nikoho se nezalekne. Natož aby na sobě dal znát známky slabosti. Naopak.

Zatímco jsem pořád dokola přemítal o té situaci, všichni ostatní se soustředili na jiné žhavé novinky: Sergio Ramos měl říct to či ono o oddanosti jistých španělských reprezentantů. Jeho vzkaz si bezvýhradně vysvětlili jako rýpnutí adresované Cescovi Fàbregasovi a Diegovi Costovi, které trenér Vicente del Bosque jako poslední vyřadil ze španělského týmu. Jednu kontroverzní historku vystřídala druhá.

Osmačtyřicet hodin v oku hurikánu. Jen osmačtyřicet, ale zdálo se, že to trvalo mnohem déle.

Jedna otázka mi utkvěla v hlavě: Dokáže vás pravda zachránit?

* * *

Nemohl jsem přestat myslet na úlohu, jakou má sportovní žurnalistika v Anglii a Španělsku, dvou zemích, kde to dobře znám.

Jako sportovní novináři sdělujeme jen část toho, co opravdu víme. Ve skutečnosti v podstatě vedeme se svými zdroji nebo zpovídanými dva různé rozhovory. Jeden na mikrofon a ten druhý mimo záznam. Spousta věcí se ví, ale na povrch nevyplavou ze spousty důvodů, ať jsou dobré (nedostatečně ověřené informace, čekání na správný okamžik...), nebo špatné (aby se nedotkly přítele, aby člověk nepřišel o svůj zdroj nebo ze strachu z izolace, jež doprovází všechno, co zavání exkluzivitou).

Říká se jen jedna část pravdy. Ať je to cokoli, o čem si myslíme, že stojí za úvahu. Nebo cokoli, co se podle nás bude nejlíp prodávat.

Pokud jde o informace, člověk by měl, nebo spíš musí dbát na přesnost, být férový a nestranný. Při jejich zpracování a prezentaci by k nim měl přistupovat s úctou a čestně, ale zachovat objektivitu je nemožné od okamžiku, kdy se snaží něco popsat, vylicít a zvolí jeden výraz místo jiného.

Samozřejmě, měli bychom se řídit etickým kodexem. Cítíme zodpovědnost ke svým šéfům – teď víc než kdy předtím, když je naše práce tak nejistá a ošidná. Kdo platí, ten taky rozhoduje.

Ve skutečnosti ten, kdo platí, určuje měřítko mezi tím, co je a co není pravda. A informace se kupují a prodávají, protože teď nejsou nic víc než zboží; ve světě profesionálního fotbalového showbyzny-su ještě víc.

Navíc velmi mocní lidé vyvíjejí obrovské úsilí, aby mohli ovlivňovat, co se píše. Víím, že prezident významného klubu ve Španělsku se pokusil – neúspěšně – o to, aby vyhodili šéfa velkého sportovního deníku kvůli tomu, že dostatečně nešířil jeho myšlenky a nezabránil svým podřízeným, aby ho kritizovali. Při svém pokusu se uchýlil

k osobním obviněním a jiným formám nátlaku. Neprozradím, koho se to týkalo. Protentokrát řeknu jen polovinu pravdy.

Vidíte? Žurnalistika není jen prostý popis událostí.

* * *

Novinář Manu Sainz během vystoupení v televizním pořadu El chiringuito de jugones¹ vyprávěl o svém vztahu k Ronaldovi krátce poté, co dostal červenou kartu za agresivní výstup při utkání La Ligy proti Córdobě:

Cristiano se chová příkladně, i když udělá chybu... Druhý den jsem byl pár minut po utkání proti Córdobě v týmovém autobusu a on mi řekl: „Chci abys pro mě napsal pár věcí. Ještě jsem neměl čas se omluvit a chci, abys něco napsal.“ Chtěl jsem to udělat, ale neudělal, protože klub později sdělil, že bude lepší, když omluva vyjde na Twitteru.¹

Psát věci jménem hráče? Některé lidi to popudilo. Někteří to nazvali zvráceným žurnalismem. „Manu je jen Ronaldova hlásná trouba,“ procedili jiní. To ovšem ukazuje, jak to ve skutečnosti ve značné části tohoto odvětví funguje: jistá míra podřízenosti se zaměřuje za informaci. Myšlenka, že mi někdo dá pár vět, které bych mohl napsat, to bylo něco, o čem jsem do té doby nikdy tak zřetelně nic neslyšel.

Mnozí novináři v Anglii taky hájí trenéry nebo hráče, protože jsou přátelé. Neprozradím kdo. Sám mám slabost pro Rafu Beníteze, viděl jsem, jak trénuje a jak pracuje, znám mnohé důvody jeho rozhodování a myšlenkové pochody. Obhajuji ho nad rámec svých novinářských povinností, protože mám pocit, že se k němu jiní nechovají férově. Objevila se jistá kampaň kvůli mým vyjádřením o Rafovi, jemuž určitě neprospěl způsob, jakým narušil status quo v Premier League, když napadl sira Alexe Fergusona, Manchester United, rozhodčí, Anglickou fotbalovou asociaci, dokonce Josého Mourinha. Vždycky jsem si myslel, že kdyby byl Angličan, stal by se národním hrdinou.

Ale je tohle žurnalistika?

Je to duševní korupce, nebo důsledek toho, jak je tohle odvětví nastaveno?

Pokud jde o mě osobně, jedná-li se o Cristiana Ronalda, nebudu schopen být objektivní nebo se o to nebudu pokoušet. Ale doporučit vám mohu jedno: jenom čtěte dál.

* * *

Možná budete znát jméno Oliver Sacks. Patří možná nejslavnějšímu profesorovi neurologie dvacátého století, lékaři, autorovi bestsellerů a věcnému introvertovi. Zajímal se o svět a naši mysl, ale jak vysvětlil ve své nádherné autobiografii *On the Move* (česky *Život na cestě*), s většinou lidí nebyl schopen vést smysluplné rozhovory nebo s nimi navazovat vztahy.

Ale přesto byl občas tak ohromen tím, jaké vzrušení v něm to pozorování vyvolává, že se nemohl ubránit tomu, aby se podělil s ostatními:

Téměř nikdy nemluvím s lidmi na ulici. Ale před několika lety došlo k zatmění Měsíce a já vyšel ven, abych ho mohl pozorovat svým malým dalekohledem s dvacetinásobným zvětšením. Všichni ostatní na rušné ulici vypadali, že je nezajímá ten výjimečný jev, k němuž dochází na obloze nad nimi. A tak jsem začal zastavovat lidi a upozorňoval je: „Podívejte! Podívejte se, co se děje s Měsícem!“ a do rukou jsem jim vkládal svůj dalekohled. Lidé se odvraceli, jakmile jsem k nim začal takhle přistupovat, ale zároveň je zaujalo moje očividně nevinné nadšení a přikládali si dalekohled k očím, říkali „Ty bláho!“ a pak mi ho vrátili se slovy „Hej pane, díky, že jste mě nechal se na to podívat“ nebo „Jé, díky, že jste mi to ukázal“.

Takže já neslibuji objektivní pohled, zato se naprosto odevzdám zvědavosti, kvůli níž se zajímáme o životy, jako je ten Ronaldův, a obzvlášť o cestu, kterou urazil.

* * *

Je tu však ještě jeden problém, který může ohrozit vztah s tím, o němž tato biografie pojednává.

Představme si, že jsem přesvědčil Cristiana, aby si se mnou sedl a pověděl, jak se dostal tam, kde je, aby mluvil neotřele, vyprávěl neznámé příběhy a zároveň byl upřímný. Možná by řekl: „Někomu můžu připadat arogantní, ale to já nejsem, protože... Nebo by měl možná přiznat, že ano, že arogantní je, ale že se mu přičítá, když ho soudí ostatní. Možná by řekl, že chce, aby ho všichni milovali. Možná by řekl, že ho nebaví chodit ráno do práce. Nebo že ho někdy nebaví hrát fotbal.

Jenže kdo je schopen být tak (ne)lidský, otevřený a upřímný?

Všichni máme svoje temné stránky, slabiny, témata, myšlenky, za které se stydíme, kapitoly z minulosti, které se snažíme držet pod pokličkou, a pokud vyjdou najevo, snažíme se je zakrývat. A tím víc, pokud jsme na očích veřejnosti.

To jsou meze, proti nimž autor životopisu bojuje: jestliže klade otázky osobě, o níž má biografie pojednávat, ještě to neznámá, že se zaručeně dozví celou pravdu. Dotyčný mu zaručí jen to, že se dozví *jeho* pravdu.

Navíc Cristiano Ronaldo se od roku 2012 stal hlavním představitelem zásadní kampaně za nastavení své image, poněvadž zjistil, že ho svět nechápe.

Jorge Mendes, mozek portugalské agentury GestiFute a nejproslulejší agent ve fotbalovém světě, tuto kampaň podnítl. Hlavou se mi začaly honit pochybnosti. Chci snad vylíčit Ronaldův příběh podle verze předkládané GestiFute?

* * *

Někdy v té době jsem si vyrazil s jedním velmi slavným hráčem na něco k jídlu. Byl hvězdou legendárního týmu v éře, kdy získával tituly, a nyní se živí jako trenér. Ve fotbalovém byznysu se pohyboval přes třicet let.

„Víš, ty jim nemůžeš říct pravdu. Chápeš?“ řekl mi, když jsme probírali hranice manévrů, do kterých jsem se odvážně pustil.

„Budou tě chtít ovládnout. To je u nich normální. Ale ty se nesmíš nikdy dát.“

* * *

Dva týdny před tím, než vypukla celá ta sága na Facebooku, jsem měl na svém mobilu zmeškaný hovor z neznámého portugalského čísla. Mohl to být Jorge Mendes? Snažil jsem se s ním potkat od předchozích Vánoc, které jsem trávil v Dubaji. Přijal jsem pozvání na vyhlášení Globe Soccer Awards, které sedm let organizoval.

Tahle událost je oslavou úspěchu Mendesova impéria. Během té, na níž jsem byl přítomen, získal cenu pro nejlepšího hráče dekády Deco, zastupovaný tímto portugalským agentem, zatímco Xavi Hernández, jemuž plně uhradili několikadenní cestu do Dubaje i s celou jeho rodinou, převzal ocenění jako nejlepší hráč předchozí desetiletí. Vážně. Názvy trofejí se mění podle toho, kdo sedí v hledišti. Ale mediální pokrytí je podle očekávání na nejvyšší úrovni.

Měl jsem jen Mendesovo španělské číslo. Většinu času tráví v Madridu, a jak říkám, od Vánoc jsem čekal, až se ozve. Vyměnili jsme si pár textovek a vypadalo to, že se schyluje k poslednímu rozhovoru, který vymezení naše vztahy v příštích dvanácti měsících, kdy se budu věnovat psaní knihy.

Od chvíle, kdy oddělení pro komunikaci Realu Madrid předalo Mendesovi moje žádosti o rozhovor s prezidentem klubu Florentinem Pérezem a hráči týmu a kdy mi bylo sděleno, že k tomu, abych si mohl popovídat s Ronaldem, se musím obrátit na jeho agenta, jsem věděl, že o všem se rozhodne během náročného a možná neopakovatelného telefonického hovoru. Mendes nerad chodí kolem horké kaše. Jakmile začne povídat, není k zastavení. Bum, prásk a je to. Takhle se dá s Mendesem mluvit. Nebo spíš takhle on mluví s vámi.

Navštívil jsem už Funchal na Madeiře a byl v Lisabonu. Mluvil jsem s hráči Realu Madrid. Nějaký čas jsem strávil v Manchesteru a vedl dlouhé rozhovory se spoustou lidí, kteří byli součástí Cristianova života. Měl jsem plno informací. Moje zkušenost s Ronaldem (dělal jsem s ním rozhovor pro Sky Sports a prezentoval některé z jeho komerč-

ních aktivit) tomu dodala ještě něco navíc. Byl bych schopen napsat knihu už jen z informací, které jsem měl k dispozici.

Ale pořád jsem byl odhodlaný mluvit s Mendesem, a to i přes pochybnosti, že se to spíš zvrtné v souboj, v němž půjde o získání kontroly nad tím, co by se mělo napsat.

„Promluvte si s lidmi, kteří mě znají, Jorge, a poznáte, jaký jsem novinář a člověk.“

„Nechci dělat autorizovanou knížku, ale můžeme si povídat a vy mě můžete na té cestě doprovázet.“

Posílal jsem mu stále zprávy tohoto druhu a odpovědí mi byla buď negativní odezva, nebo ticho.

Během příprav jsem si přečetl Ronaldův životopis, který napsal Mario Torrejón, kolega z rádia SER, jenž spolupracoval s Mendesem. V tom, co se stalo jeho první knihou, dokázal Mario velmi dobře vylíčit své myšlenky, měl možnost mluvit s agentem, Ronaldem a prezidentem Realu Madrid. Nicméně mám pocit, že za to musel zaplatit. Připadá mi, že mnohé příběhy, o nichž v biografii vypráví, na sobě měly razítko GestiFute.

Zavolał jsem zpátky na portugalské číslo. Myslel jsem si, že pokud to byl Mendes, uvidím, kam mě naše rozprava zavede, aniž bych se musel k čemukoli zavazovat.

Byl to Mendes.

„Podívejte se,“ řekl mi, aniž jsme si na úvod vyměnili pár zdvořilostních frází. „Rozhodl jsem se, že vám pomůžu. Ale nechtějte se mnou vyjet! Mluvil jsem s mnoha lidmi a říkali mi, že jste dobřej chlap.“

Později jsem zjistil, že Mendes se mimo jiné vyptával u šéfa sportovního deníku Marca Oscara Campilla a že se mu od něj dostalo pochvalných referencí.

„Problém je v tom, že nevím, co napíšete. Udělal jste knížku o Messim. S Mariem (Torrejónem) jsme věděli, co chceme udělat a od první minuty jsme měli přehled, co píše. Opravdu nevím, jak bych vám mohl pomoci. Chci vám vyjít vstříc, ale opravdu nevím jak.“

Hned v první minutě jsme se vřítily do slepé uličky. Teď to byl boj, kdo bude mít navrch.

- Já nevím, o čem chcete psát. Nevím, s kým se chystáte mluvit.
- Chcete vědět, s kým mluvím? Můžu vám to říct...
- Ne, můžete si dělat, co se vám zlíbí.
- Ale všichni mi řeknou, že mám mluvit s vámi.
- Klub by na sebe měl vzít větší zodpovědnost. Jenže já nevím, jestli budeme mluvit, protože nevím, co děláte a co se chystáte napsat.
- Můžeme si spolu sednout a probrat to. Řeknu vám, z jakých úhlů pohledu se to budu snažit pojmout.

Tohle jsem mu vysvětlil, ještě než jsem vůbec přesně věděl, co se chystám napsat: že musím udělat ještě dalších pár rozhovorů a že o rozvržení a rozsahu knihy bych měl mít jasno až během několika následujících měsíců. Nebyla to úplně pravda, ale získal jsem tím nějaký čas pro případ, kdybych ho potřeboval, abych se s ním konečně dohodl.

Ronaldova svita pochopila, že k tomu, aby udržela Cristiana šťastného a zároveň dokázala nakrmit tu soutěživou bestii, která v něm je, musí mít absolutní záruky, že všichni a všechno jsou tu k tomu, aby mu sloužili, včetně sportovních institucí. Kritiku musí držet co nejdál nebo ji mít pod kontrolou, vytvářet povídačky a držet ho na piedestalu. To mu pomůže získat ještě víc Zlatých míčů a dalších trofejí. A byznysu to taky prospěje.

Jedna otázka zůstala nezodpovězena: Co se stane, když s něčím nebude souhlasit? „No, tak to prodiskutujeme,“ řekl mi.

Přemýšlel jsem: Vezměme si například Ronaldův přestup do Realu Madrid. Víím, o co tam šlo, viděl jsem smlouvy, ale co když Mendes nebude chtít vysvětlit celou báji, včetně nabídky, kterou dostal od Manchesteru City, a vypadal šťastně, když ji mohl zvažovat? Jak si můžeme z Ronaldova pohledu vyložit příběh o tom, jak si v kabině Manchesteru United zabral jedinou skříňku, která byla naproti zrcadlu? Dá se to považovat za prkotinu, nebo to je výraz jeho domýšlivosti? Můžeme diskutovat o narcismu? Nechají mě rozebírat přítomnost (a zároveň neúčast) otce alkoholika, který ke konci života odmítl pomoc?

„Jen abyste věděl,“ trval na svém Mendes, „tohle je zcela na mou zodpovědnost. Někteří lidé z mého okolí mi radí, abych s vámi ne-

spolupracoval. Ale chápu, že jste slušný člověk, že budeme spolupracovat a dělat na tom společně. Ale nesmíte se mnou vyjebat.“

Točili jsme se na tom samém pořád dokola a nemohli se vymotat. Tvrdil mi, že neví, jak mi pomoci, protože nevěděl, jak mě kontrolovat. Nabízel jsem mu určitou míru dohledu, ale ne úplnou kontrolu.

Od sporu ohledně Facebooku jsem s Mendesem nemluvil.

* * *

Pravda byla taková, že Mendes po zveřejnění profilu na Facebooku obvolával authority, které ve španělských médiích utvářejí veřejné mínění. Jestliže je Ronaldo s něčím znepokojený, Mendes to nafoukne dvacetkrát tolik. Chtěl nejen to, aby jeho přátelé v médiích tu příhodu popřeli, ale taky aby zpochybnili moji důvěryhodnost.

* * *

Portugalsko se střetlo 18. listopadu 2014 s Argentinou v přátelském utkání na Old Traffordu. Mediální kampaň před zápasem se zaměřila na vztah Ronalda a Messiho. Napsala se o nich spousta věcí, přičemž bylo zmíněno ono nechvalně známé slovo z mé knihy. Vytrhli ho z kontextu, přesadili někam jinam a nechali růst.

Měl jsem v plánu se do Manchesteru podívat, ale nechtěl jsem tam narazit na žádného z hráčů. Dovedl jsem si představit, jak mě Ronaldo před mými kolegy přehlídí, přestože dřív by se zastavil, pozdravil a poklábosil. Měl jsem za to, že Messi by si se mnou potřásl rukou a popovídal si, jako to občas dělal. Pomyslel jsem si, že tohle by někomu mohlo stačit, aby ten příběh nechal znovu rozhořet. Proč zase otevírat starý problém?

Zároveň jsem si uvědomoval, že situace není pravděpodobně tak vážná, nicméně byl jsem ještě citlivější, stejně jako vzrostla moje podezřívavost.

* * *

Příspěvek na Facebooku ukončil diskusi s Mendesem o kontrole nad obsahem této knihy a já opravdu pocítil ohromnou svobodu.

Pro výklad podle Realu Madrid, Mendese nebo Ronalda jsou tady oficiální knihy nebo ty, na nichž sami spolupracovali.

Já jsem se na budování této legendy raději nepodílel. Ale po pravdě řečeno, nemám ani jinou možnost.

Tady si můžete přečíst můj popis Ronaldoovy cesty, o tom, co ho ovlivnilo, jaké charakteristické rysy rodáka z Madeiry v něm zůstaly, jak se coby hráč rozvíjel v Manchesteru United a co pro něj udělal Real Madrid. Pojednám o jeho aroganci a marnivosti, což rozvíří debatu, zda jeho boj o to být nejlepší tyto dva prvky vyžaduje, či nikoli. Proč cítí potřebu být uznáván jako ten nejlepší? A bez ustání? Co ho žene? Proč tak usilovně dře mnohem víc než všichni ostatní?

Zatímco jsem přemýšlel o jeho nadšení pro práci a sebezdokonalování, přečetl jsem si kouzelný rozhovor² Marca Ruize v AS s Arrigem Sacchim, legendárním trenérem AC Milán z osmdesátých let:

- Vaši hráči vás chválí, ale současně dodávají: „Je to workoholik.“

- Jeden italský básník řekl: „Umění neexistuje bez posedlosti.“

Pokud nechcete odevzdat maximum, moc se vám toho nevrátí. Carlo Ancelotti ve své knize píše: „Arrigo byl tak rozhodný a zažraný, že povídá: „Nesmíme přestat.““ Choval se skoro jako nějaký fanatik. Všichni velcí trenéři měli tuhle vlastnost: Lobanovskij, Michels, Guardiola, Kovacs... Dali tomu všechno, co mohli. Já jsem skončil po dvaceti letech tvrdé práce. S tím tempem jsem se už nedokázal vypořádat. Byl jsem vyčerpaný. Hnala mě pouze jedna jistota, že vždycky se dá všechno udělat líp. Můj tým Milána získal během několika málo měsíců Pohár mistrů evropských zemí, evropský Superpohár a Interpohár. Baresi mi řekl: „Teď jsme nejlepší na světě.“ A já mu odpověděl: „Ano, až do dnešní půlnoci.“²

Stejně tak se najdou kvality, které z Ronalda dělají to, čím je.

Existuje víc Cristianů, než jen ten posedlý. Vezměte si například toho domýšlivého a zároveň velkorysého. Pak je tu ten, který vyrostl na hřišti, ten, co utvářel sám sebe, ten, jenž byl jako teenager sám.

Ten, který chrání svou rodinu a přitom tvrdne jako skála. Ten, kdo oslavuje svoji práci rozporupnými způsoby. Ten, který rozdává svoje prémie.

Cestoval jsem křížem krážem, abych ho poznal pokud možno z co nejvíce úhlů pohledu. Nicméně, pokud přišla řeč na Ronalda nebo Mendese, na Madeiře a v Portugalsku jako takovém jsem narazil na jistou míru nedůvěry. Proč se tak báli? Proč jediný možný vztah ke kterémukoli z nich znamená být poslušný?

Bylo by možné tohle všechno probádat, kdyby konečnou verzi musel podepsat Jorge Mendes?

Zjistil jsem, že na tréninkovém hřišti Carrington v Manchesteru došlo k fascinujícímu kulturnímu šoku. Ronalda utvářela spousta lidí (nebo to tak aspoň podávají) a mnoho dalších ho chtělo změnit, protože nevěřili, že by se z něj stal aspoň z poloviny takový hráč, jakým je dnes. Někteří z nich mu dokonce přestali věřit, protože svoji posedlost individuální hrou nedokázal podřídit potřebám celého týmu. Možná by ho nakonec přece jen změnili, ale ne všichni by přiznali, že Cristiano rovněž změnil kulturu jedné z nejproslulejších fotbalových institucí na světě.

Bylo potřeba trochu škrábání, aby se odstranily vrstvy barev, které Ronalda zakrývají a v jakých se ho lidé kolem něj v dnešní době snaží světu prodávat, a současně zachovat povědomí o jeho lidských přednostech a slabínách. Bude moje verze lepší než ty ostatní? Pravdou zůstává, že na tom nezáleží. Jedna věc je ale jistá – pokusím se to udělat jinak.

Všichni si fotografují Eiffelovu věž, jenže podstatné je zachytit to, čeho si nikdo jiný dosud nevšiml.

Možná to nebude Ronaldo, jakého byste všichni rádi viděli, nebo Ronaldo, jakého mají podle jeho vlastních představ vidět ostatní, nebo Ronaldo, jak si ho přeje vyobrazit Mendes, dokonce ani Ronaldo takový, jaký skutečně je. Nebo Ronaldo, jakého jeho kritici tak dobře „znají“. To, co následuje, je založeno na bádání, analýzách, studiích, na pětadvaceti letech novinářských zkušenostech, povídání s lidmi, kteří ho znají, s psychology, sociology, hráči, s nimiž sdílel šatnu, s řediteli klubů, některými jeho trenéry, stejně jako na rozhovorech,

které jsem vedl s ním a s lidmi, kteří ho obklopují, ještě před onou kontroverzí... Jak na záznam, tak mimo něj.

Ronaldo umožnil světu zabývat se jeho životem. Často poskytuje rozhovory a nechává nahlédnout kamery za kulisy při předávání cen. CNN v roce 2012 například umožnil vstoupit do svého domu a natočit tam rozhovor a tak dále. Takhle se postupně vytváří obraz vítěze.

Nebude snadné najít skutečnou podobu jeho osobnosti.

* * *

Mimochodem, všem, kteří se tomu třeba budou divit, chci vzkázat, že Ronaldovi právníci mi nikdy nezavolali.

Září 2015

I.

MADEIRA

MALÝ OSTROV JAKO VŠECHNY OSTATNÍ

Když se narodíme, jsme předurčeni čtyřmi elementy, z nichž si však ani jeden nemůžeme vybrat. Jsou to naše matka, náš otec, naši sourozenci a místo, kde jsme přišli na svět. Ještě snad něco dalšího? Naše touha, která nás motivuje. Všechno ostatní jsou jen zbytečnosti, pouhá dekorace. Víím, že všichni souhlasit nebudete.

Zatímco budeme pátrat po tom, co předurčilo ještě nenarozeného Ronalda, položme si otázku, kdo si zaslouží dostat přednost a být na řadě jako první. Je to matka, rodina, nebo místo jeho narození? O čem bych se měl rozepsat nejdřív?

Cristianova matka se jmenuje Dolores Aveirová a stále mu žije nablízku, stará se mu o syna, jako by sama byla taky spíš jeho matkou než babičkou. Zároveň je to žena, která dopustila, aby její syn ve dvanácti letech opustil domov a mohl usilovat o naplnění svého snu stát se fotbalistou. Bylo to bolestné, přesto mu dovolila odejít v tak útlém věku. Možná to udělala proto, že jí to připadalo jako ta nejlepší volba, nebo spíš proto, že žádnou jinou neměla. Nebo z toho důvodu, že něco podobného zažila sama. Často se říká, že životní ponaučení, ctnosti i nedostatky se předávají z generace na generaci. Otec Dolores opustil, ačkoli to udělal jiným způsobem. Nebyla v tom laskavost, s jakou ona balila Cristianovi kufr, než odletěl do Lisabonu. Mám ale pocit, že oba příběhy spojuje neviditelná nit.

Nicméně Ronalda prostě nemůžete pochopit, aniž byste si prošli životem Dolores.

Potřebujeme si připravit scénu a přesně si vymezit, kde se Dolores a Cristiano narodili, kde vyrůstali a odkud nakonec utekli. Musíme se podívat do Funchalu.

Funchal je...

Hlavní město portugalského ostrova Madeira, ležícího na severozápad od pobřeží Afriky.

Zelení bohatě porostlým ostrovem prostupuje duch obyvatel, kteří odtud odešli, a snaha současných rezidentů odtud zmizet.

Je to vězení bez dveří.

Křižovatka.

Odrasový můstek.

A byl objeven, přesněji znovuobjeven náhodou.

K tomu se ale musíme vrátit do věku zámořských objevů na začátek patnáctého století. Jindřich Mořeplavec, princ portugalský a první vévoda z Visue, se mohl svobodně pohybovat v okolí dvora portugalského krále. Jindřich byl potomkem, bratrem a strýcem monarchů, vlny oceánu na vlastní oči nikdy neviděl, ale měl velké slovo a dokázal šikovně získat monopol na využívání afrického pobřeží. Dal dohromady nejlepší mořeplavce a kartografy z celé země a samozřejmě z tehdy známého světa. Neúnavně je vysílal objevovat nové země, na cestu je vybavil třístěžňovými loděmi se čtvercovými plachtami a omezenými zásobami: sextantem, přesýpacími hodinami a kompasem. Ničím jiným.

Větry, které vály kolem afrického pobřeží, byly zrádné a nepoznané zejména pro mladé kapitány jako Joãa Gonçalvese Zarca a Tristãa Vaze Teixeiru, kteří v těchto místech zabloudili. Celé dny nespátřili pevninu, až objevili malý ostrov se zlatavými plážemi a pojmenovali ho Porto Santo. Jakmile si zmapovali tamní vody, vrátili se do Portugalska, aby podali zprávy o svých nálezech.

„Děkuji,“ řekl princ Enrique. „A teď se vraťte a ostrov kolonizujte. Taky pokračujte v hledání nových horizontů.“

To bylo v roce 1419.

V té době nedaleko od Porta Santa směrem k jihu spatřili badatelé oblak, o kterém od té doby ví každý, kdo poznal Madeiru, že je pro ostrov příznačný stejně jako jeho strmé cesty a víno.

Každá námořní míle, kterou v neprobádaných vodách urazili, byla krokem do neznáma, pomáhala vyvracet pověry a zbavovala je strachu. Museli bojovat s vlnami Atlantiku a potýkat se s nepříznivými povětrnostními podmínkami, než se z Porta Santa dostali do zálivu Machico, který je vstupní branou na Madeiru.

Mořeplavci konečně zakotvili na největším ze čtyř ostrovů sopečného souostroví, ležícího 400 kilometrů od Kanárských ostrovů, který se nachází ve stejné zeměpisné šířce jako marocký přístav Casablanca. Na později si nechali malé a neobydlené ostrovy Desertas a Selvagens, které jsou dnes zařazeny do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Madeira byla objevena.

Jindřich Mořeplavec vyslal brzy poté rodiny, zejména zemědělce z jihoportugalského regionu Algarve, kolonizovat nové země. Dnes tam žije zhruba 270 000 lidí.

Portugalská koloniální říše se formálně rozpadla v roce 1975 a Madeira zůstala pozůstatkem zlatých časů, ale zároveň taky vzdálenou sestřenicí, kterou se její portugalská rodina daleko odtud snažila přijmout do přízně.

* * *

Před svou první cestou do Funchalu jsem se zastavil v Lisabonu. Zašel jsem si na večeři s přáteli do novinářského klubu Clube de Jornalistas, do místa, o němž by si člověk představoval, že je živnou půdou intelektuálních a smysluplných diskusí. To však neplatí, pokud přijde řeč na Madeiru. „Lidé z Madeiry mají nejen zvláštní přízvuk, ale jsou taky sami dost zvláštní,“ informovali nás. Umím si představit, že jste slyšeli o nejnovějším skandálu ohledně pedofilie a o tom, jak ostrov zachvacuje chudoba. Je to malá diktatura s nejděle vládnoucím vůdcem v zemi. To není Portugalsko, to je něco jiného.

A turistická oblast?

„Ta je pro anglický pól, pro nižší vrstvy,“ řekl jeden člověk, který nám takové detaily zcela dobrovolně vylíčil, aniž by na Madeiru kdy vstoupil. „Ani nebylo potřeba,“ povídal.

Po přistání na malém letišti ve Funchalu jsem si všiml, že socha mořeplavce Zarca pořád stojí v centru města a hledí na potomky rodin z Algarve, které před šesti stoletími kolonizovaly tento skalnatý ostrov sopečného původu. A jak už tenkrát poznali dobyvatelé, přivítaly nás mraky položené tak nízko, že byste se jich mohli téměř dotknout, až odpudivě bachraté, že připomínaly obrazy romantického malíře Johna Constablea.

Jelikož byl květen, konec další vyčerpávající fotbalové sezony, chtěl jsem návštěvy na Madeiře využít i k tomu, abych se trochu zrekreoval, jakož i navázal kontakty s lidmi, kteří měli co do činění s hlavním protagonistou mojí nové knihy. Hledal jsem nějaký dobrý hotel a půjčovnu automobilů, aniž jsem měl dostatek informací,

například, jak silný motor bude potřeba, abych mohl bez problémů zdolávat strmé silnice se sklonem přes 30 stupňů.

Vřítel jsem se do Funchalu a vyrazil na lov svých prvních zdrojů informací. Mluvil jsem s několika místními renomovanými novináři, kteří mi vylíčili Ronalda v překvapivých barvách. Kdykoli se vrátil do Funchalu, připadal jim prý chladný a odměřený, podle nich na Madeiru zapomněl a nejevil téměř žádný zájem o to, co tam zanechal. Připomnělo mi to, co se říká o Beatles v Liverpoolu: Tamní lidi mrzí, že John, Ringo, George a Paul nikdy necítili vděk vůči městu, v němž se narodili.

Našlo se toho víc: Ronaldo se zapletl s některými velmi bohatými lidmi, kteří se ho snažili využívat, tahali z něj peníze, ale pak neplnili svoje sliby, které předtím dali. Mezitím, jak mi řekli, se Cristiano velmi sblížil s mocenskou klikou, jež ostrov ovládá. Byl to prý jeden ze zaručených způsobů, aby o něj bylo na ostrově postaráno.

Vložme si tahle tvrzení do širšího kontextu. Bývalý prezident autonomní oblasti Madeira Alberto João Jardim si užíval třiceti sedmi let vlády, než v lednu 2015 oznámil rezignaci. Na část Madeiranů působil jako skvělý politik, dobrodinec a vůdce, pro zbytek byl dokonalým představitelem vládnoucí třídy.

V den, kdy opustil úřad, ve svém projevu na rozloučenou řekl: „Neměl jsem v úmyslu nikomu ublížit, ale pokud se někdo ke mně chová nepoctivě, zaplatí za to.“

Jardima obklopovali spolupracovníci, kteří měli víc síly než rozumu. Byl to muž, s nímž jste museli být zadobře.

Prvotní zběžný pohled ukázal, že Madeirané se dají rozdělit na dva typy. Na lidi jako Jardim, pro které Madeira znamená celý svět, a na ty jako Zarco, otec zakladatel, jenž ostrov opustil a vyrazil objevovat nové světy, přestože si na něm držel dům. Pravdou ovšem zůstává, že žádný Madeiran nikdy skutečně neodejde...

První osadníci obdělávali půdu a ještě dnes je obhospodařování malých farem nejrozšířenější ekonomickou aktivitou na ostrově. Lidé tam taky zažili mnoho špatných sklizní. Země se musela rozdělit, aby se dokázala vyrovnat s rostoucím počtem obyvatel, přežít bylo čím dál obtížnější. Ostrované museli emigrovat, ačkoli mnozí to dělali ve víře, že se sem jednou vrátí.

Obyvatele malého ostrova na křižovatce mezi Evropou, Afrikou a Amerikou přitahují velké kontinenty. To je důvod, proč vznikly početné komunity Madeiřanů v místech tak vzdálených, jako jsou Jižní Afrika a Venezuela, přičemž většina z těch emigrantů se na nových územích krátce po příchodu rychle zařadila mezi přední osobnosti ve svém oboru: stavitelé, tovární dělníci, právníci nebo podnikatelé v hoteliérství a stravování. Nemá smysl opouštět svoji vlast, pokud nechcete dobýt jiný svět. A tak se nyní 750 000 samozvaných Madeiřanů roztroušených po celé zeměkouli rádo chlubí svým původem. Nepřipomíná vám to RONALDA?

* * *

Na té první cestě do Cristianovy vlasti jsem si udělal čas na toulky do oblasti, kde se narodil, do skrovného místa jménem Quinta do Falcão, postaveného do svahu a ohraničeného dvěma strmými silnicemi. Je to skromné obydlí, za okny visí prádlo, aby se usušilo, je tam jeden osamocený obchod a bar s plastovou střechou a zvýšenou terasou na nerovném bloku z cementu. Cristianův dům před necelými deseti lety strhli, aby tu mohli postavit víc obecních budov.

Dotace z Evropské unie umožnily zvýšit prosperitu této oblasti, ale přestože se to autonomní vláda snaží utajit, ostrov vlastně plave po moři ekonomické nerovnosti. Ve snaze podporovat cestovní ruch hovoří autonomní vláda o pouhých dvou procentech lidí žijících pod hranicí chudoby, zatímco dobročinná organizace União das IPSS uvádí dvacet procent. Na Madeiře je vysoká nezaměstnanost a na státní podporu všichni nedosáhnou. Více než 28 000 občanů musí spoléhat na dotované jídlo.

Naopak ti velmi bohatí tvoří deset procent populace.

Na přelomu století došlo k zajímavé proměně. Madeira byla od sedmnáctého století úzce spjata se Spojeným královstvím, kdy začala britským obchodníkům sloužit jako obvyklá zastávka na jejich dlouhých cestách přes Atlantik. Britští vojáci během napoleonských válek dokonce Madeiru několikrát obsadili, aby zabránili Francou-

zům v její kolonizaci. Někteří se rozhodli začít na ostrově podnikat, budovali farmy a rozvíjeli obchod s vínem.

Ve viktoriánském období trávil dámy s nepochybně britskými příjmeními jako Blandyová a Leacocková dopoledne popíjením madeirských vín a odpoledne usrkáváním čaje v salónech svých luxusních sídel.

Druhá světová válka předznamenala konec britského vlivu a strategického významu pro tamní přístav. Nové generace, které musely čelit hospodářskému poklesu, prodaly rezidence, které byly po staletí domovem jejich rodin, a vrátily se do Spojeného království. Zůstalo sotva dvě stě britských obyvatel, ale mezi Madeiřany nebo dokonce mezi Portugalci obecně přetrvává představa, že britský životní styl představuje záviděníhodný a lepší způsob života.

Takže po třech stoletích britské nadvlády vystřídala někdejší koloniální styl nová generace byznysmenů. Byli to potomci portugalských emigrantů, kteří vydělali peníze v Jižní Africe nebo ve Venezuele. Tato skupina, rodiny jako Pestanaovi, Roqueovi, Berardovi, se vrátila, aby posílila své bohatství, pustila se do zlepšení infrastruktury ostrova a stabilizovala nestabilní ekonomiku.

Z vrcholu kopce, kde se nachází hotel, v němž jsem bydlel, můžete vidět některé velkolepé rezidence, ale taky chatrče postavené v mezerách, které zůstaly na úpatí hory, rozestavené domy na vysušené pustině a plno odpadků v ulicích.

A mnoho starších lidí, co vypadají unaveně a bezcílně bloudí sem a tam.

* * *

V poslední den svého pobytu jsem narazil na Ricarda Santose, syna prezidenta klubu Andorinha, v němž Cristiano začínal. Jsou stejně staří, patřil k jeho spoluhráčům ať v týmu, nebo když kopali na ulici. Stali se z nich velmi blízcí přátelé. Ale s plachým výrazem trval na tom, že tahle část života pro Ronalda už skoro nic neznamena.

Na cestě k letišti jsem zavolal Fernanda Egídia, dobře známého sociologa žijícího ve Funchalu. O Ronaldovi se odmítl bavit. A nebyl sám.

Měl jsem pocit, že mnozí Madeiřané mají k hráči až přehnaný respekt, a že je dokonce názorově rozděluje. Samozřejmě, jeho úspěchy vzbuzují závist, ale na první pohled tam byly patrné jen minimální stopy po téměř zbožné oddanosti, jakou mnozí lidé chovají k Lionelu Messimu v Rosariu nebo Diegu Maradonovi v Buenos Aires.

Možná je to jen odraz toho, jakým způsobem je fotbal vnímán v každé zemi.

* * *

Cristianovi není Madeira lhostejná. Jeho investice přinášejí zatím jen málo ovoce, ale on se snaží zuby nehty. Vlastní dům na pobřeží a další postavil nedaleko odtud svojí matce. Po povodních v roce 2010 přispěl na pomoc velkorysou částkou poté, co při rozsáhlých záplavách zahynulo čtyřicet lidí a dalších víc než sto bylo zraněno. Taková angažovanost pomohla jeho vlasti (včetně bezplatných reklamních kampaní) k posílení pozice coby turisty vyhledávané destinace.

V prosinci 2013 otevřel Ronaldo muzeum, v němž je vystaveno 155 trofejí a medailí, které získal, dvacet sedm zápasových míčů podepsaných jeho spoluhráči poté, co vstřelil hatrick, a dobře známé fotografie, jež vyprávějí jeho příběh. Nebo přinejmenším jeho část. Jak Daily Telegraph uvedl v článku vydaném v květnu 2014: „Pelé, ten největší ze všech, potřeboval tři tituly mistra světa, 1281 gólů a dalších 31 let po skončení kariéry, než někoho napadlo, že by se slušelo otevřít muzeum nesoucí jeho jméno.“³ Vstupní dvoukřídlé posuvné dveře se u vchodu honosí Ronaldovou fotografií v nadživotní velikosti. Najednou se rozdělí a uvedou návštěvníka do skrz naskrz moderní Aladinovy jeskyně, plné pokladů, vypovídajících o jeho největších úspěších.

Katalánský básník Salvador Espriu řekl, že zrcadlo pravdy je rozbité na několik nepatrných kousků. Každý z tisíce návštěvníků, které muzeum v běžném týdnu přivítá, si touží koupit jeden z těch kousků, a to ten, který osvěžuje pohádku, jakou jim Ronaldova rodina servíruje. Espriu také řekl, že každý z těch kousků obsahuje záblesk světla. Ronaldovy trofeje jsou určitě opravdové, ale stejně tak reál-

ná je složitost okolností, s nimiž se musela vyrovnat rodina Santose Aveiry a které nakonec taky překonala.

* * *

Maria Dolores Aveirová se narodila v Caniçalu na Madeiře. Život tam byl v 50. letech hodně tvrdý. Její bratr přišel na svět o rok dřív, jenže až do narození Dolores nebyl oficiálně zaregistrován. Když žijete v chudobě, jsou oficiální dokumenty něco jako cizí řeč a přináší jen mrzutosti.

Dále je příběh Ronaldovy matky poznamenán neustálým bojem, jak na Madeiře bývá obvyklé. Byla to neustálá snaha utvářet svůj osud navzdory mnoha nepříznivým okolnostem, které ji pronásledovaly vlastně od narození.

Její vlastní matka Matilde zemřela, když bylo Dolores pět let. Dostala infarkt, bylo jí třicet sedm a po sobě zanechala čtyři děti. Ty neměly peníze na jídlo ani oblečení. Chyběla jim mateřská péče, a tak se Dolores jako nejstarší ze sourozenců v útlém věku zhostila role, která po Matildině smrti zůstala opuštěná.

Její otec José Viveiro to vyřešil tak, že poslal čtyři sourozence do dvou různých církevních sirotčinců. Maria Dolores každý den plakala. Řádové sestry používaly fyzické tresty a Dolores často trestaly i za menší prohřešky jako třeba chyby ve výslovnosti. Ze sirotčince několikrát utekla. Jakmile ji chytili, byly tresty velmi tvrdé. Otec ji nenavštěvoval. Její hlavní motivací a hnací silou bylo zajistit, aby její sourozenci byli v pořádku a co nejdřív mohli být zase všichni spolu pohromadě.

Jednoho dne se José objevil se svojí novou manželkou Ángelou. Nevlastní matka měla sama pět dětí a už byla těhotná a čekala šestého potomka.

Když bylo Marii Dolores devět let, jeptišky se rozhodly dát Josému ultimátum ohledně jeho dcery, která byla celá jedna velká modřina: Musí si ji odvést. A tak to udělal.

Macecha ji mnohokrát bila, a tak opět utíkala. Přivazovali ji k nohám stolu, aby to nemohla udělat znovu. Domácí násilí páchané na

Dolores se přeneslo i na její sourozence. Otec se rozhodl umístit ji do psychiatrické léčebny, ale psychiatři mu sdělili, že s jeho dcerou se nic špatného neděje a že je v pořádku. Nebyla to jeho dcera, kdo měl problém.

Dolores přemýšlela o tom, že si zařídí život po svém.

V domě Josého a Ángely neměli vodu ani elektřinu a žilo tam dvanáct lidí. Pět dětí spalo v jedné místnosti. Otec ji ve třinácti přestál posílat do školy. Ta byla jen pro chlapce. Musela začít pracovat, pletla proutěné košíky na sklizeň. Práce začínala ráno v 5,30, dřela šest dní v týdnu.

Když bylo Dolores osmnáct, potkala jednoho z těch dobrých lidí, kteří prošli jejím životem.

Seznámila se s místním chlapcem. Jmenoval se José Dinis Aveiro, byl o dva roky starší a pracoval pro obchodníka s rybami. Narazili na sebe vždycky, když šla na trh nebo na cestě domů. Uměl ji rozesmát. Byl plný života, cítila se vedle něj přitažlivá a vážená. Zamilovala se. Jakmile to otec zjistil, dal jim tříměsíční lhůtu, dokdy se musí vzít – o jeden hladový krk míň, pomyslel si.

Po svatbě se přestěhovali do domu Dinisových rodičů, všichni čtyři spali v jednom pokoji, kde je odděloval jen závěs.

Čas jako by se zastavil a Dolores zažívala pohodu, která jí dopřála poprvé ochutnat, co to znamená cítit se spokojeně. Nedělali si velké plány. Stejně tak neřešili antikoncepci. Elma, jejich první dítě, přišla na svět rok po svatbě. Dolores záhy otěhotněla znovu ještě v době, kdy se teprve zotavovala po narození svého prvního dítěte.

Jejich štěstí netrvalo dlouho, Dinise povolali do armády.

Země jako Angola, Guinea-Bissau a Mozambik byly v té době pořád ještě portugalskými koloniemi, které bojovaly za nezávislost, zatímco Portugalsko se snažilo uhájit svoji svrchovanou moc a ekonomické zájmy.

Druhorozený Hugo přišel na svět během Dinisovy služby v Africe.

Ale zdálo se, že v přední linii jako by v Dinisovi něco zemřelo.

Po deseti měsících se vrátil do domu svých rodičů v Santu Antoniu, vypadal však jako pochmurnější podobizna sebe sama. Z jeho vystupování zmizela radost, jeho úsměv se vytratil. Spíš než o deset měsíců zestárl o deset let. Svoji neposkvrněnost a jiskru pohřbil někde tam na africké půdě, hlavu měl plnou válečných výjevů, pronásledovaly ho, jako bezpočet jiných navrátilců. Válka Dinise zmrzačila, i když jeho tělo ji přežilo bez újmy. Zkrátka odpočítával dny, které mu zbývaly do konce, a ztratil svoje nadšení pro všechno a pro všechny, včetně své manželky. Nic s tím nemohl dělat. Přestal fungovat.

Od toho okamžiku jste ho vždycky mohli najít od brzkého rána na jednom a tomtéž místě: v baru.

* * *

Dolores najednou musela převzít roli otce, stejně jako tu mateřskou. Odjela pracovat do Francie, vystěhovala se sama, jako to často dělalo hodně mužů z Madeiry. V Paříži si vydělávala jako služebná, a kdyby svou práci dokázala zajistit celou svoji rodinu, všem jejím členům by dala peníze, ať se přestěhují do Francie za ní.

Jenže místo toho upadla do nové izolace. Tentokrát se odloučila od svých dětí a muže, o které se starali příbuzní z manželovy strany.

V jedné ze vzácných chvil střízlivosti jí Dinis do telefonu řekl: „Když už jsme se narodili chudí, tak budeme... Ale buď aspoň konečně nablízku svým dětem.“

Domů se vrátila o pět měsíců později a brzy otěhotněla, tentokrát čekala Katiu. Dolores bylo v té době dvacet dva let.

Po karafiátové revoluci a svržení diktátora Salazara v roce 1974 se nastěhovala do opuštěného domu, jako to udělali i mnozí jiní. Dinis ji sledoval, jak běží do nového a napůl prázdného domu s dítětem v náručí a další dvě utíkají za ní. Všechno mu to připadalo velmi vzdálené, jako by se na to díval odněkud zvenčí. Jeho úzkost ho změnila, téměř se sám stal dalším dítětem, které potřebuje, aby o něj bylo postaráno. Pořád neměl práci. Byl jen

dalším opuštěným mužem, který musí spoléhat na druhé a jemuž chybí směr.

Ve třiceti letech Dolores otěhotněla ještě jednou. Tentokrát bylo početí velmi neplánované. Byla to mrzutost. Přítěž. Neměli dost jídla pro všechny. A její manžel byl pořád ještě „mimo“.

Přemýšlela o potratu.

Vlastně se o něj pokusila. Sousedka jí poradila, aby pila teplé černé pivo a potom utíkala, dokud na ni nepřijdou mrákoty.

Nezabíralo to.

Lékař jí nechtěl pomoci, protože k interrupci neviděl důvod. „Do vašeho domu to přinese radost,“ řekl jí.

Jakmile dítě bylo na světě, prohlásil: „Ten chlapák váží tolik, že by z něj mohl být fotbalista!“

Dolores ho pojmenovala podle prezidenta Spojených států Ronalda Reagana.

Cristiano Ronaldo dos Santos Aveiro se narodil 5. února 1985.

* * *

Moc nechybělo a Ronaldo se mohl narodit v Austrálii.

José Viveiro, otec Dolores, viděl, že spousta přátel opustila Madeiru, a nakonec se rozhodl, že sám z ostrova odjede a zamíří s Ángelou a jejími dětmi do Perthu. Dolores se ho snažila přesvědčit, aby vzal celou rodinu s sebou. José odvětil, že tam pro ostatní nebude dost místa.

Jako by Austrálie byla malá...

José a Ángela, kteří mezitím už zemřeli, bydleli v Yangebupu, na předměstí čtvrtého největšího australského města. Ronaldo jim v roce 2006 zaplatil cestu a ubytování, aby ho viděli hrát v zápasech mistrovství světa v Německu, kde Portugalsko skončilo čtvrté.

Dolores jim dělala průvodce.

* * *

Než budeme zase pokračovat, jeden kuriózní kousek biografické informace, který určitě stojí za zaznamenání: Ronaldo má africké

kořeny. Cristianova prababička z otcovy strany byla Isabel Rosa Piedade, která se narodila v Praie, hlavním městě Kapverd. V šestnácti přesídlila do Funchalu, kde se provdala za Josého Aveiru. Isabel a José měli syna jménem Humberto a ten byl otcem Josého Dinise a Cristianovým dědečkem.

Jeho africký odkaz může vysvětlovat část jeho vrozené způsobilosti jako fotbalisty. Stručně řečeno, svalová vlákna převládající u černých sprinterů (bílá, typ II, pro rychlé stahy, které produkují energii rychle a výbušně bez nutnosti přístupu kyslíku) jsou přesně ten typ, s nímž se narodil Ronaldo.

* * *

V nové, „vypůjčené“ domácnosti Aveirových musel každý přiložit pomocnou ruku k dílu.

Elma a Hugo brzy opustili školu, aby mohli začít pracovat. Ona pracovala jako číšnice v hotelovém restaurantu, zatímco on se nechal zaměstnat ve společnosti obchodující s hliníkem. Oběma nebylo ještě ani sedmnáct let. Dolores taky prožívala změnu, když proutěné košíky vyměnila za naběračku. Začala vařit v kuchyni hotelu ve Funchalu. Ale pořád museli počítat každé escudo.

Na stole byl vždycky chleba, každé dva týdny měli uzzeniny a v neděli maso. Přes týden jídlo sestávalo z polévky, kterou Dolores uvařila za těch pár hodin, které strávila doma mezi dvěma pracovními směny. Podávala se s chlebem a máslem. Kuře si vyhrazovali pro rodinné oslavy. Ale přesto nikdo netrpěl hladem.

Oblečení si nikdy nekupovali, raději pokorně brali to, co jim darovaly jiné rodiny. A jakmile z něj vyrostli, bratrance a sestřenice s dětmi Aveirových podělili o košile, kalhoty, dokonce i o spodní prádlo.

Rodina se nakonec přestěhovala do Quinta do Falcão do blízkosti hřbitova San António, kde postavili sociální bydlení pro chudé lidi, kteří předtím žili v chatrčích daleko od míst hojně navštěvovaných turisty.

To byl jistě pokrok, Aveirovi si polepšili, ačkoli střechy byly zhotoveny z azbestu. Nebyly úplně nepromokavé, což znamenalo, že

Dolores musela požádat výbor o materiál a střechu vyztužit. Stěny byly z nenatřených cihel a dřevěných desek.

„Měli jsme tři místnosti, jednu pro mě a mou sestru, jednu pro Huga a Cristiana a jednu pro matku a otce,“ vysvětlovala Katia v televizním rozhovoru. „Byl to velmi skromný domov, ale pamatuju si, že byl velmi útulný a že jsme tam byli šťastní.“

V této typické, chudé části města, kde byly alkohol a drogy všudypřítomné na každém rohu, děti žily a hrály si na ulici, která se u každého domu stávala hřištěm. Ovšem nikdo to nepovažoval za nedostatek – nikoho nic neomezovalo, když všichni byli ve stejné situaci.

„Ten dům už neexistuje,“ řekla Katia. „Když jdu kolem toho místa, vždycky mi naskočí husí kůže a chtěla bych se jednoho dne vrátit a žít tam. Víím, že to není možné, jenže když si vzpomenu, čím vším jsme si tam prošli... Slovy se to nedá vyjádřit.“

Dům strhli v roce 2008, a to navzdory Ronaldově cestě ke slávě. Nikdo nevyvinul žádnou snahu, aby zůstal zachován pro příští generace. Teď je tam volné prostranství zarostlé plevelem.

Pořád ještě ale v Quinta do Falcão stojí výškové budovy, stále tam žijí Ronaldovy tety a strýcové, jejichž děti si s ním kdysi hrály na ulici. A v jednom z těch domů žila až do svých posledních dnů Filomena Aveirová, Cristianova babička z otcovy strany.

Lidé tam chodí bez klepání dovnitř a pak zase ven. Nikdo tam nezamyká dveře. Ronaldo se narodil a vyrůstal neustále obklopený lidmi a stejně tak vždycky žil. Jeho domy v Manchesteru a Madridu sloužily i jako penziony pro přátele a rodinu.

Dveře má vždy otevřené.

* * *

Existuje nádherný snímek šestnáctiletého Ronalda v dresu Sportingu Lisabon, který měl na sobě při návštěvě Madeiry. Zašel do Quinta do Falcão a požádal, jestli by ho zavedli k jeho starému domu. Mračil se a současně zářil pýchou. Další uprchlík, který se prosadil v hlavním městě a udělal si jméno, s přízrakem toho, co po sobě zanechal.

Tohle je jediný záběr pořízený v jeho prvním domě. Nikoho nenapadlo pořídit tam nějaký jiný ještě předtím.

* * *

Kolem Quinta do Falcão se nenajde žádné slušné místo, kde by se dalo kopat do míče, aniž by to obtěžovalo někoho jiného. Žádný park. Dokonce ani žádný příhodný kousek zpustlé země. Marítimo, jeden z nejdůležitějších klubů na ostrově, sídlí pouhých deset minut chůze odtud, jenže v tomhle rajónu nemají mladíci jinou možnost než hrát na strmých a nerovných ulicích, pokud se tedy nevypraví na pláž ležící několik kilometrů daleko.

* * *

Ronaldův otec přijel na křest svého vlastního syna s půlhodinovým zpožděním. Dinis hrál jako dítě taky fotbal a stal se kustodem místního malého klubu Andorinha. Rozhodl se, že kapitán týmu Fernando Barros Sousa by měl jít synovi za kmotra.

Myslel si o něm, že bude pro Cristiana dobrým vzorem, přirozeným vůdcem, a poněvadž úspěšně podnikal, zdálo se, že má tolik peněz, kolik potřebuje.

Obřad začínal v šest hodin, ale Andorinha měla od čtyř zápas, což znamenalo, že to nemůžou stihnout. Dinis svůj plán přesto změnil. Šel na utkání a na křtiny nemohl dorazit včas. Kněze museli uklidňovat. Už pokřtil všechny zbývající děti. Zůstával jen Ronaldo. A otec tam vůbec nebyl!

Pokud se lidé kolem vás zapojují do fotbalu, máte-li za vzor fotbalisty a jestliže váš otec má tu drzost přijít pozdě na vaše křtiny, je téměř logické, že nemůžete skončit jinak, než že se z vás stane fotbalista.

* * *

Scéna z dokumentu CR9 vive aquí (Tady žije CR9) o Cristianovi Ronaldovi:

Poté co zaslechnete Cristianův hlas, jak říká: „Dosáhl jsem vrcholu světa. Teď chci být věčný!“, ho můžete vidět, jak napodobuje dětský hlásek a přikloní se k monitoru počítače, kde je zobrazena jeho pasová fotografie, když byl ještě dítě. Žvatlá něco, co zní jako „Tititititi, Cristiano Ronaldo“. Pohybuje se, jako by chtěl chlapce na fotce pohladit. Ronaldo se pak odvrátí se a začne se smát. Směje se hodně.

CR: „To jsem já! Tři měsíce starý! Podívejte se, podívejte se na toho kluka! Jak je roztomilý! A na zápěstí má zlatý náramek.“

Poté zaujme legrační pózu, z níž je patrné, že se směje sám sobě, ale neuvádí ho do rozpaků, jakmile vidí sám sebe. Jeho sestra Katia mezitím chová svého syna. Ronaldo se ptá: „Je mi podobný?“ Kamera se znovu zaměří na Cristianovu fotografii z dětství, z níž kouká velkýma, bystrýma očima. Ale nedívá se do fotoaparátu, nýbrž na někoho, kdo mu pravděpodobně něco vykládá.

CR: „Bude fotbalista jako jeho strejda.“

Dítě začne brečet a Cristian svou sestru chlácholí.

CR: „Byl jsem taky takový. Nedělej si starost.“⁴

Katia vodila Cristiana do školy a pak na něj čekala, aby mohli jít společně domů. Pomáhala mu s domácími úkoly. Jelikož Maria Dolores nemohla zvládat úplně všechno, Katia se rychle naučila, jak usměrňovat a hlídat svého mladšího bratra. „Ale moc mě neposlouchal (*smích*), to tedy ne,“ vzpomíná. „Každou chvíli mě něčím rozčílil. Moje máma by řekla: ‚Káto, když jsi doma, nedovol Cristianovi, aby šel hrát ven fotbal, dokud nebude mít hotové úkoly.‘ Měli jsme přední a zadní vchod. Řekla jsem Ronaldovi (doma jsme ho vždycky oslovovali Ronaldo, ne Cristiano): ‚Ronaldo, udělej si, prosím tě, úkoly.‘ Odpověděl, že OK. Jakmile jsem ho zavolala znovu, už tam nebyl. Moje máma se pak vrátila z práce domů a já to od ní schytala.“⁵

„Byl to uličník, ale taky věděl, jak poslouchat. Pokud jste si získali jeho pozornost, dával pozor, co mu říkáte. Byl dobře vychovaný,“ tvrdí teď jeho matka.⁶

„Kdykoli jsme se na konci pololetí věnovali zábavě, jako bylo divadlo, tanec, zpěv, vždycky se aktivně zapojoval,“ vzpomínala sestra Graça, učitelka ze základní školy São João ve Funchalu. Cristiano obvykle žádal o obsazení do hlavní role. „Ale byl docela líný, zapomínal na domácí práce.“

„Pamatuju se, jak mě občas chytila za ucho a druhou rukou mi vlepila facku,“ vtipkuje Cristiano.⁷

„Byl jsem hodný hoch, protože máma mě hlídala, stejně jako táta a starší sourozenci. Myslím, že jsem byl taky hodně pracovitý. No, myslím si to každopádně...“ *Směje se*⁶

OTEC DINIS

Dinisu Aveirovi se nedostalo víc než povinného vzdělání a po vojně se musel živit manuální prací. Nejprve prodával ryby, potom dělal kameníka a taky udržoval městskou zeď. Ale většinu času byl nezaměstnaný, než by pracoval. Takže když se mu naskytla možnost dělat holku pro všechno u týmu páté ligy Andorinha, s povděkem nabídku přijal.

Klub dostal dotaci od městské rady a dnes má stadion s umělým osvětlením a hřiště s umělým povrchem. Ale dřív musel hrát na pronajatých plochách nebo ve sportovních centrech. Nakonec jim dali špinavý plácek, kde si postavili malý bufet a sklad. Dinis musel uklízet výstroj, připravovat výstroj, starat se o míče, chystat věci pro trenéry, čistit toalety a sekat trávu...

Význam fotbalu pro celou rodinu postupně narůstal, návštěvy utkání Andorinhi se staly pravidelnou součástí jejího života, zejména zápasu dorostu, kde působil Hugo Aveiro.

Kdekdo tvrdí, že José Dinis byl dobrý chlap. Oblíbený, rozvážný a mluvil hlubokým, chraplavým hlasem. A to málo peněz, které měl, utrácel za pití.

Spousta jiných, mezi nimi hodně válečných veteránů, dělala totéž, utápěli se v chudobě, byli sklíčení, polapení vlastními depresiemi a nudili se.

Lidé na Madeiře začínají pít ráno a už nepřestanou. Tvrdí, že pití je součástí jejich kultury, stejně jako ve Velké Británii nebo severských

zemích. Místní drink, to je alkohol smíchaný s medem a citronem, marakujou nebo jakýmikoli jinými plody a konzumuje se horký. Rybáři ho užívali na povzbuzení. Ten punč má ríz. Dvě sklenice vás spolehlivě nakopnou. Tohle tedy lidi pijí a je to samozřejmě taky laciné.

Arnaldo, můj průvodce během jedné z mých cest na Madeiru, mi řekl, že mu otec poprvé dal ochutnat alkohol, když mu byly čtyři roky. V barech nevedli džus, zato měli punč, který dostával, aby byl potichu, zatímco chlapi spolu klábosili a popíjeli. Neodmítal ho a pil pokaždé, když mu ho dali.

Dinis nepatřil k těm opilcům, kteří si vynucují pozornost nebo věří, že musí být vždycky po jejich. Když zabíjel čas, choval se zdvořile a klidně.

Když bylo Ronaldovi osm nebo devět, líbilo se mu být v otcově společnosti. Často se stávalo, že hodiny večer odbily jedenáctou a Cristiano chtěl jít do postele. Jenže bez otce nemohl usnout. Takže ho šel se sestrou nebo kamarádem vyzvednout do baru, ačkoli Dinisovi se domů nechtělo. Raději zůstal na svém místě v rohu. Tíše popíjel, nedělal problémy. Byl ponořený do svých myšlenek.

Jakmile byl připravený jít domů, kráčel s rukou ovinutou kolem Cristianových mladých ramen.

Už v tak útlém věku Ronaldo postupně přebíral otcovskou roli, kterou jeho vlastní otec zanedbával.

„Já jen chci, aby můj syn byl šťastný a úspěšný,“ slychali ho vykládat v baru. „Pokud jde o mě, já chci žít ve svém světě. Jeho svět patří jemu.“ Nechtělo se mu totiž jezdit do Manchesteru, jakmile se tam Cristiano přestěhoval, ukázal se tam jen párkrát.

Můj přítel by řekl, že byl jedním z těch lidí, kteří by se spokojili s talířem zelených fazolí. Jinými slovy, od života moc nežádal.

Jakmile se Dinisův zdravotní stav zhoršil, pomoc svého syna zpočátku odmítal. Ronaldo se nabídl, že mu zaplatí léčbu na nejdražších anglických klinikách, ale to bylo až ke konci, kdy Dinis ustoupil, aby syna uklidnil. Už bylo pozdě. Zemřel v londýnské nemocnici.

Jeho nepřítomnost, nedostatečná autorita, ale taky dobrosrdečnost a víra v Ronalda jako fotbalistu mu vydobily zvláštní místo v Cristianových vzpomínkách na dětství.

V jistém smyslu otce téměř uctíval. Ve svém domě v Manchesteru měl několik fotografií Josého Dinise Aveira a Katiin syn dostal jméno Zé, což znamená zdobnělinu od José. Dali mu ho na počest jeho dědečka.

* * *

O tom všem jsme diskutovali s Martinhem Fernandesem, madeirským novinářem, který byl přítelem Josého Dinise. „Kdyby Cristiano zůstal na Madeiře, nikdy by nedosáhl toho, co má,“ vysvětloval. Myslí si, že Ronaldo, stejně jako my všichni, je produktem výchovy, jaké se mu dostalo. Vyšel z rozpadající se rodiny sužované chudobou, ale možná tohle všechno, nebo aspoň něco z toho, bylo nutné k tomu, aby dosáhl osobního úspěchu. Zachoval si schopnost překonávat překážky a to mu pomáhalo růst. Martinho přidal ještě něco jiného: „Jestliže vás rodiče moc nekontrolují, ta svoboda vám umožňuje dosáhnout svého potenciálu.“

Zajímavá myšlenka, ta o vlivu rodičů. Vynořila se v mnoha dalších rozhovorech.

* * *

Ronaldův kmotr Fernando Sousa nikdy nezapomínal na své povinnosti. Pokud tedy šlo o vánoční dárky. Jednou koupil svému kmotřenci autíčko a chlapec jím vzteky mrštil, protože si zoufale přál fotbalový míč. Ale proč? Jeho otec s sebou bral na trénink každý den obrovský vak s míči a malý Cristiano mu je často pomáhal po tréninku sbírat. Jenže chtěl samozřejmě mít svůj vlastní míč. Fernando to vzal na vědomí a následující rok mu jeden daroval. V přepočtu ho stál neuvěřitelných pět euro.

Mladý Cristiano ho nosil úplně všude.

Jeho soused Adelino Andrade si ho pamatuje jako docela malého a hubeného kluka s kudrnatými, tmavými vlasy, který trávil celý den na ulici se svým míčem: „Ten hoch s ním byl schopen předvádět všemožné druhy úžasných triků. Zdálo se, že má ten míč přilepený k noze.“⁴⁸

Viděl jsem Ronalda, jak žongluje s víčkem od plastové láhve a pak s lahví samotnou, aniž by mu spadla na zem.

S míčem si porozuměl okamžitě. „Když jsem byl mladý, často jsem sledoval starší kluky, co dovedou s míčem, a chtěl jsem umět to samé,“ vzpomínal Ronaldo.⁴

Brzy měl stálého koníčka – hrát si s míčem, dělat s ním na ulici nové triky, při rozcvičování, na tréninku. Tvrdí, že tohle je skutečný Cristiano Ronaldo. Nedělá to na odiv, ačkoli vždycky taky ne. Je to součást vztahu s jeho věrným průvodcem na cestách.

Míč nosil pod paží dokonce i do školy, přestože obzvláště jedna učitelka mu připomínala, že míč ho neuživí, že míč ho v životě nikam nedovede. Škola je tím, kde člověk získá základy, které mu jednoho dne umožní dosáhnout svých možností. Učitelka považovala za svoji povinnost žákům připomínat význam učení, zdůrazňovat důležitost vzdělání, dávat ho do různých souvislostí a vnímat ho z perspektivy, z jaké by jej mnohým z nich nikdo jiný neukázal. Na tom nebylo nic špatného. Učitelka měla skutečně právo to říct, jenže Ronaldo se později stal jednou z význačných výjimek, které potvrzují pravidlo. A učitelce nezbylo nic jiného než se opakovaně omlouvat, což taky činila. Při různých příležitostech se omlouvala Cristianově tetičce i matce. Řekla jim, že už nikdy takovým způsobem nepromluví.

Dvanáctiletý Ronaldo na ta slova myslel, když poprvé nasedl na letadlo do Lisabonu.

Stala se motivační zbraní.

POULIČNÍ MAČ

Madeira je ostrov věčného jara, je požehnána stálými teplotami. Ty málokdy překročí 33 stupňů.

Ideální podmínky pro to, hrát si na ulici.

Ostrov je vulkanického původu, sopečné erupce utvořily nerovný terén, způsobily vznik strmých srázů a jeskyní. V hornaté krajině zůstalo velmi málo místa pro planiny.

Tohle má hodně daleko k ideálnímu scénáři, jak hrát každý den fotbalový zápas.

Cristiano se ale vrátil ze školy domů, někam odhodil svůj batoh, slíbil, že si udělá domácí úkoly, popadl jogurt, do dna udělal díru

a pil, zatímco mizel zadními dveřmi ven a slyšel svoji sestru, jak na něj volá něco o učení.

Dva kameny posloužily na strmé a úzké ulici vedle domu jako brankové tyče. K hraní používali plastovou láhev nebo kouli zhotovenou z pytle a papíru. V tom je kouzlo fotbalu: může ho hrát každý a není k němu potřeba v podstatě žádné vybavení ani technologie. Pravidla jsou taky naprosto jasná.

Jakmile začal Ronaldo dostávat míče jako dárky, vždycky bral svůj vlastní s sebou a hrálo se tak dlouho, jak dlouho chtěl a taky podle toho, jak řekl on. Pravidla určuje majitel míče.

Tyhle zápasy začínaly po škole, a než skončily, byla už tma. Cristiano byl v celé partě ten nejctížádostivější. Ten nejlepší. Autobusy a auta jezdily po ulici dost často, takže kluci museli neustále posouvat kameny, které sloužily jako brankové tyče, aby neomezovali dopravu. Od zahájení hry trvalo nejvýš dvě minuty, než ji museli zase přerušit. Na tak malém místě nebylo možné dlouho držet míč, takže nezbývalo než si dávat krátké přihrávky anebo – což platilo v Cristianově případě – obehrát každého. Dokázal to díky svojí technice a uměl toho ještě mnohem víc. Nerovná silnice plná překážek a spousty hodin fotbalu na ulici mu pomohly tyhle dovednosti rozvíjet.

Pokud se nikdo neukázal, vzal Ronaldo míč a šel na malý plácek zastřílet si proti zdi. Znovu a znovu. Hodiny a hodiny.

Nebo vyrazil dolů na pláž hledat někoho nového, s kým by se mohl poměřit.

Mezi ty, kdo si s ním chodili zakopat pravidelně, patřil kamarád Ricardo Santos, jehož otec byl prezidentem Andorinhi a nyní denně dohlíží na chod klubu z pozice sportovního ředitele. „Konkurenční duch pouličního fotbalu v člověku probouzí sklony k nafoukanosti a dodává sebejistotu.“ Nebo jak řekl o každém, kdo vyrostl na ulici, Nuno Luz, novinář a Ronaldův přítel: „V chudinské čtvrti nemáte jinou možnost než mít silnou povahu. Pokud nejste osobnost, sežerou vás. Buď si dupnete vy na ně, nebo oni zašlápnu vás.“

Na RONALDA si nikdo nikdy nedovolil šlápnout.

* * *

„Když jsem v devíti letech přišel do Andorinhi, už tam byl,“ vzpomínal Ricardo. „A jakmile jsme začali hrát za klub, už jsme nehráli tolik na ulici.“ To, čemu psychologové říkají „uvědomělá hra“, fotbal hraný na ulicích, bez složitých pravidel a časových omezení, nahradil mezi osmi až deseti lety věku za „uvědomělý trénink“ v Andorinhi – fotbal ve výstroji, za postavené kužely, strečování a trenéry.

Cristiana obklopovaly známé tváře. Když jeho otec viděl, kolik hodin tráví s míčem na ulici, navrhl mu, že by měl jít do klubu, kde sám pracoval jako kustod, a jakmile to Ronaldo udělal, přišel i se svým míčem. Jeho bratranec Nuno, jenž v klubu působil, ho pozval na trénink, po němž ho požádali, aby přišel znovu. Jeho bratr Hugo hrál pořád ve vyšší věkové kategorii.

Ricardo Santos se ke vzpomínkám na ty časy stavěl nejdřív rezervovaně, a dokonce se odmítal na tohle téma bavit. Ale jakmile jsme si prošli skromné klubové zázemí, začal se postupně otevírat. „Strávil tady dvě sezony, ale většinou hrál s kluky o dva nebo tři roky staršími. Museli jsme ho ostaršit a vystavili mu registraci, je z ročníku 1994–1995. Byl zvyklý kopat na prašných hřištích a byl ze všech jasně nejlepší. Hrál útočníka a byl všude. Líbil se mi jeho tah do útoku, jak uměl kličkovat s míčem a přendávat nohu, když se snažil oklamat soupeře. Od té doby se moc nezměnil!“

V prvních několika týdnech se Ronaldo neprojevoval. Ve skutečnosti se bál dostat míč. Vypadalo to, že všichni jsou dvakrát větší než on. Ale nepotřeboval moc času, aby se sblížil s ostatními kluky a ukázal svoji hravost.

Říkávali mu „Nudle“, protože nebyl nijak zvlášť vysoký, zato velmi hubený. Strach brzy ustoupil sebedůvěře. „Nemysleli jsme si, že je slabý,“ vzpomínal Ricardo. „Nepotřeboval, aby ho například před staršími chlapci někdo chránil. Dovedl se o sebe postarat sám.“

Tréninky během týdne zahrnovaly taky zápasy tří proti třem, o sobotách nastupovali v sedmi hráčích a Ronaldo žádal, aby si v neděli mohl zahrát za jedenáctku. Bylo vidět, jak fantasticky si vede na malém prostoru, jak je rychlý, měl na svůj věk naprosto výjimečnou techniku obou nohou, jakou mu mohl každý závidět. „Když přišel do Andorinhi, nepotřeboval se učit techniku držení míče, jak driblovat

a provádět různé finty,“ uvedl Francisco Alonso, jeho učitel ze školy a jeden z jeho prvních trenérů. „Možná to má vrozené.“

Mnohé legendární zápasy zůstávají v paměti hodně dlouho. Andorinha jednou vedla 3:0, načež se Cristiano s jedním ze soupeřů srazil hlavou, upadl a musel odstoupit. Tým se sesypal a prohrál 3:4. Tak důležitý už tehdy pro něj byl.

Jindy přišel do kabiny celý ubrečený, protože jeho celek prohrával. Ztrátu 0:2 po prvním poločase otočil na 3:2 poté, co Ronaldo ovládl hru, málem nikomu nepůjčil míč a sám zápas rozhodl.

Od spoluhráčů dostal přezdívku Uplakánek.

Brečel a brečel nejen v šatně, ale i na hřišti, jakmile jeho tým prohrával. Bylo snadné ho rozplakat. Taky když třeba poslal míč spoluhráčům, a ani pak nedokázali šanci proměnit – i to ho dohánělo k slzám. A k tomu se vztekal. „Ano, v osmi letech už dokázal dát najevo zklamání, když mu nepřihráli. A ostatní kluci mu to vraceli,“ vzpomínal Ricardo Santos.

„Jako dítě jsem býval tak naštvaný, když jsme prohráli...“, tvrdí Cristiano.⁶ Každá porážka byla pro kluka jako on něco jako malá ztráta na životě. Na selhání nebylo místo, stejně jako na pochybnosti. Dokázal se smířit jen s góly a vítězstvími. Všechno ostatní bylo nemyšlitelné. Nepřipustné.

Jeho spoluhráči mu taky říkali „Včelka“, poněvadž byl rychlý jako hmyz.

První trofej, kterou Ronaldo získal v osmi letech jako nejlepší hráč místního turnaje, si pyšně trůní v jeho muzeu ve Funchalu.

Zatímco jsme rozprávěli, pupkatý muž sklidil odpadky a připravil je k vyhození do popelnice. Stejná práce, jakou v klubu vykonával Dinis. S každým poklábosil a pak se konečně posadil k zákazníkům k baru a dal si malé pivo. Ricardo ho požádal, jestli by přinesl míč, abych si mohl pořídit hraný snímek, a taky zda by mi mohl ukázat něco, co tam tak láskyplně uchovávají: Ronaldovu týmovou fotku, kde vedle něj stojí jeho otec, chrabrý a pyšný.

O několik let později Ronaldo pozval Ricarda a jeho otce do Manchesteru na návštěvu do svého domu a na zápas Manchesteru United. Tehdy viděl Cristiano svého bývalého spoluhráče téměř na-

posledy. Pak se potkali už jen při slavnostním otevření Ronaldova muzea ve Funchalu. „Jak se vůbec vede?“ zeptali se jeden druhého. Víc si neřekli.

„Připadalo mi trapné, abych s ním najednou mluvil jinak než ve zdvořilostních frázích,“ připouští Ricardo.

V Andorinhi chtěli, aby se Cristiano stal patronem fotbalové akademie, jenže hvězda měla námitky. Ředitel klubu jednou poskytl rozhovor místním novinám *A Bola*, v němž si neodpustil pár nepřítelích lichotivých poznámek na adresu Ronaldovy matky. Od té doby se Ronaldo od svého prvního klubu distancoval.

* * *

„Tělesná výchova byla ve škole jeho oblíbeným předmětem. Bylo to na něm jasně vidět. Vždycky ho vybírali pro aktivity vyžadující co nejlepší koordinaci,“ vzpomíná Irma Graçaová, jedna z jeho učitelů.⁷ Díky této koordinaci vynikal ve všem: tenisu, kulečnicku, stolním tenisu. To mu zároveň sloužilo jako výmluva, proč se drží dál od knih.

„Snila jsem o tom, že budu mít syna, který hraje fotbal, protože miluju sport,“ přiznala Dolores, fanyнка Luise Figa a Sportingu Lisabon. „Někdy Ronaldo kvůli zápasu zmeškal hodinu. Jeho učitel mi řekl, že bych mu za to měla vynadat, ale já jsem ho netrestala. Musel hodně trénovat, aby z něj vyrostl skvělý hráč.“⁸

Ronaldo byl ze sourozenců nejmladší a s matkou ho vždycky spojovalo silné pouto. Když začal řešit, kterým ze dvou různých směrů by se jeho život měl ubírat („Mami, buď půjdu na školu, nebo se dám na fotbal!“), věděla, jak zareagovat: „Jestli tě fotbal baví, synku..., jen do toho.“⁹

Cristiano na své štaci v Andorinhi dokázal znemožnit každého, kdo se mu postavil do cesty, a to se brzy doneslo trenérovi mládeže v místním klubu Nacional. Co se odehrálo později, byla celkem komedie. Poté co trenér slyšel zprávy o rodičím se talentu, šel se podívat, jak hraje. „Byl jsem nesmírně překvapený, když jsem zjistil, že je to můj kmotrěnek. Věděl jsem, že hraje fotbal, ale netušil jsem,

jak je dobrý. Před ostatními měl náskok o několik ulic,“ prohlásil jeho kmotr Fernando Sousa Barroso, který se stal klíčovou postavou při Cristianových prvních velkých rozhodnutích.

O pár měsíců později, v létě 1995, přestoupil tehdy desetiletý Cristiano do CD Nacional. Ale proč šel do Nacionalu, když další velký klub na ostrově Marítimo měl ohledně výchovy mladíků lepší pověst a patřil mezi pět nebo šest největších klubů v zemi? V ročníku 1994–1995 byl v kurzu poté, co překvapivě postoupil do finále Portugalského poháru a navíc z Andorinhi to bylo hned vedle.

Marítimo na Ronaldu naléhal. A na Dinise. Hřiště bylo kousek a zdálo se logické, že příští chlapcovy kroky by měly směřovat sem.

Jednání ukončily finanční nároky, které klub Andorinha předložil prezidentovi Marítima, a jeho neschopnost odhadnout v té době hráčovu hodnotu. Cristianův kmotr zahájil rozhovory s Nacionalem, a jakmile tam zjistili, že Marítimo se svojí nabídkou vypadl ze hry, učinili nutné kroky, aby dohodu dotáhli: dvě kompletní výstroje a dvacet fotbalových míčů. To byla cena, kterou jeho nový klub musel zaplatit.

Nebo aspoň tak se to vyprávělo, opakovaně a mnohokrát dokola.

Ale ještě něco chybí v onom příběhu o chlapci, který hrdě nosil barvy Marítima, a přesto zabloudil k jeho největšímu rivalovi do Nacionalu.

Pravda je taková, že Ronaldův osud a snad i fotbalovou historii mohl změnit Bernardino Rosa, špatně placený šéf náboru v akademii Marítima.

Jenže Bernardino přišel na schůzku pozdě.

Marítimo měl se svými sousedy v Andorinhi blízký vztah, půjčoval jim míče, rozlišovací vesty, výstroj. Bernardino věděl, že je v Ronaldově nejlepším zájmu, aby se z tak skromného klubu, jakým Andorinha byla, přesunul do akademie v Marítimu, kde dostal lepší vybavení a měl lepší vyhlídky. Jevilo se to jako pokračování přirozeného vývoje.

Ve druhé polovině dvacátého století začala mít klesající porodnost vliv na zásobu talentovaných mladých hráčů. V roce 1970 byla roční míra porodnosti na ostrově 9000. V roce 1980 klesla na 5400

(dnes dosahuje 1700). Kluby si stále víc uvědomovaly, že je potřeba rychle rozpoznávat a přilákat nové, nastupující hvězdy.

Takže aby v Marítimu měli jistotu, že nejlepší talenty skončí ve větším klubu, snažili se přebít každou nabídku předloženou Nacionalem, jak řekl Bernardino lidem z Andorinhi. Stala se z toho téměř klubová mantra.

Rozhovory o Ronaldovi mezi Andorinhou a Marítimem se zpočátku vyvíjely dobře, navzdory tomu, že se k nim tehdejší prezident Marítima stavěl vlažně. Bernardino byl přesvědčený, že v Ronaldovi se skrývá obrovský potenciál, a řekl to na představenstvu klubu. Taky chápal, že mají právo první nabídky, ale že je zároveň potřeba bleskurychle jednat.

Potom se všechno zastavilo.

Ředitel Andorinhi v pátek vyzval Bernardina, aby na následující pondělí domluvil schůzku, na níž se mělo rozhodnout. Bernardino byl zaměstnaný v bance a nemohl si tak narychlo vzít volno, aby se setkání mohl zúčastnit, obzvláště když se na tom v práci dopředu s nikým nedomluvil. V každém případě měl být právě v ono pondělí v Lisabonu. „Ale pokud budete chtít, můžeme se setkat dnes, v sobotu nebo kterýkoli jiný den v příštím týdnu,“ řekl řediteli Andorinhi. Nic nebylo naplánováno a nikdo už se neozval, aby mohl schůzku přeložit.

Po svém návratu do Funchalu zavolal Bernardino do Andorinhi, aby se zeptal, kdy by se mohli setkat a celou tu záležitost dotáhnout.

„Bernardino, všechno je podepsáno, zpečetěno a uzavřeno, ovšem mezi Cristianem a Nacionalem. Vy jste se v pondělí na schůzce neukázal, takže jsme všechno probrali s nimi.“

Bernardino nechtěl věřit svým uším. Znovu promluvil s Ronaldem. „Moje matka si přeje, abych šel do Nacionalu, můj kmotr taky. Byla to moje matka, kdo smlouvu podepsal, ne otec,“ řekl Ronaldo skautovi Marítima.

„Nevěřil jsem, že se z něj stane hráč, jakým dneska je. Člověk jednou získá, jindy ztratí,“ řekl rezignovaný Bernardino Rosa. „Proto vždycky říkám, že tohle všechno Ronaldovi prospělo, což je důležitá

věc. Pravdou je, že jsem v té době byl naštvaný, protože kdybychom ho měli v týmu, mohli jsme vyhrávat trofeje. Možná by u nás zůstal déle, než vydržel v Nacionalu. Jenže k tomu nedošlo a co jsme mohli dělat?“

Pamatujte si, co řekl o Ronaldovu krátkému pobytu v Nacionalu. Proč, to vám povím později.

* * *

„Když jsem začal hrát... cítil jsem... cítil jsem, že jsem se změnil.“

„Proč?“

„To nevím, možná že jsem byl ambicióznější.“

Rozhovor s Cristianem Ronaldem, 2010

Ronaldův pobyt v Andorinhi ho naučil poznat hodnotu týmu, ačkoli tréninky nebyly nijak zvlášť náročné. Ale to nebývají téměř nikdy, když je člověk mladý. Takže první přímou zkušenost s fotbalovou akademií špičkové úrovně měl v Nacionalu, kde strávil dvě sezony.

I když byl odvážný a naučil se, jak se vyhýbat fyzickému kontaktu s chlapci staršími než on, trenéři Nacionalu se obávali, že jeho podvyživenost může zpomalit hráčský rozvoj. Požádali matku, aby místo množství jogurtu zařadila do jídelníčku víc ryb a masa. Kdyby to bylo možné.

V každém případě však měl nepochybně talent.

Takový byl Cristiano Ronaldo v deseti letech.

António Mendonça, který ho trénoval během působení v Nacionalu, uvedl: „Všechno prováděl v rychlosti, dobře dribloval a měl tvrdou střelu. V jednom zápase proběhl přes celé hřiště, z jednoho konce na druhý, s míčem na noze, aniž by ho nechal dotknout se země.“

Pedro Talinhas, další z jeho trenérů v Nacionalu: „Je to hráč z ulice s mimořádnou technikou v obou nohách. Ale není to jen o tom, že hrál fotbal na ulici. Utvářelo ho i to, že běhal všude možně, lezl po stromech, skákal přes překážky, chodil pěšky do školy a na pláž.“